

UTTAK AV PUKKELLAKS I SJØEN SESONGEN 2023 ER TVINGENDE NØDVENDIG

Uten dette fisket utsetter vi villaksen for unødvendig risiko for skade.

Felles uttalelse fra Bivdu, Sør-Varanger Sjølaksefiskerlag, Finnmark Sjølaksefiskeforening og Tanavassdragets Fiskeforvaltning

Vi er blitt gjort kjent med at våre myndigheter, representert ved Miljøminister Espen Barth Eide og Miljødirektoratet ikke vil tillate et målrettet uttak av pukkellaks til kommende sesong. Dette mener vi er i strid med Stortingets budsjettvedtak fra november 2022 om at det skal fiskes stillehavslaks (pukkellaks) i sjøen i 2023, noe vi fiskere mener er fornuftig forvaltning.

I sin iver etter å fjerne sjølaksefiskere som rettighetsgruppe i laksefisket, skal de verken få anledning til å fiske laks eller pukkellaks i kommende sesong. De er også utelukket fra å bidra med sin lokale og tradisjonelle kunnskap til de utredninger som lages i forbindelse med kommende års uttak av pukkellaks.

Tilbakeblikk på historien om pukkellaks

Fra vår side som fiskere, hersker det liten tvil om at hovedårsaken til den eksplosive veksten i bestanden av pukkellaks kommer som et resultat av en forvaltningsskandale som myndighetene selv har skapt og som de har ansvaret for. Dermed stilles det et særlig krav til at de og tar et ansvar for å rydde opp.

Ser vi utviklinga av pukkellaksbestanden fra 70 tallet og utover, har det aldri vært noe stort og truende problem for villaksen.

Det som vi mener påvirker bestandsutviklinga for pukkellaksen, er at myndighetene mener at garnfiske i sjø og elv driver et overfiske på atlantehavslaks. Ingen andre årsaker enn overfiske blir undersøkt og konsekvensene blir at garnfiskere i både elv og sjø blir pålagt drastisk reduksjon av antall fiskere, gjentatte begrensninger i redskapsbruk og nedsatt fisketid med ca 80 %.

Den umiddelbare konsekvensen er at reduksjonen i antallet garnfiskere i sjø og elv medfører at man fjerner de aller fleste barrierer som pukkellaksen møtte på sin vei inn til elvene for å gyte. I praksis la man ut en rød løper for en fiskeart som er uønsket og som nå skal bekjempes med alle midler.

Stortingets behandling høsten 2022

I budsjettavtalen som er inngått mellom AP, SV og SP for 2023, heter det at «Stortinget ber regjeringen intensivere arbeidet mot pukkellaks, herunder å tillate fangst av pukkellaks i sjø for sommeren 2023.»

Til tross for dette klare vedtak fra Stortinget om å tillate fiske i sjøen etter pukkellaks i år, ser det ikke ut til at KLD statsråden og MDIR vil vike en tomme for å tillate fiske etter pukkellaks i 2023.

De forholder seg heller til at vi skal gi pukkellaksen fritt leide opp i våre elver og gyte fritt med de konsekvenser det vil ha for villaksen til å gyte uten forstyrrelse fra pukkellaks.

I stedet prøver man med tvilsom faglig begrunnelse å «tåkelegge» saken, slik at det ikke blir mulig å gjennomføre et effektivt uttak av pukkellaks i sjøen i 2023.

Det ser for oss ut som myndighetene ser det som mindre risikabelt å la pukkellaksen få gyte og fortrenge villaksen fra sine gyteområder i elvene fremfor å ha et forsvarlig og målrettet uttak av pukkellaks i sjøen med modifiserte redskaper som skal sørge for at villaksen ikke blir utsatt for mulige skader.

Det må her også nevnes at myndighetene selv i flere tiår har fanget villaks i kilenøter sammen med fiskere hvor formålet har vært å merke laks til bruk i forskningsøyemed. Vi hørte lite til at man her ikke så det som uforsvarlig å gjennomføre merking av laks som ble satt ut igjen fra kilenøter.

Erfaringer fra invasjonen i 2021 og tiltak for 2023

Fra forrige invasjon i 2021, husker vi godt skandalen som ble et faktum ved at daværende Miljøminister Sveinung Rotevatn ikke hadde forstått at han som øverste ansvarlig for forvaltninga av Tanavassdraget på norsk side, hadde forpliktelser om å iverksette tiltak for å stoppe invasjonen av pukkellaks.

Denne forpliktelsen er nedfelt i artikkel 15 og 16 i Tanaavtalen. Denne gir rammene for forvaltninga av Tanavassdraget sammen med finske myndigheter.

Etterspillet fra forvaltningsskandalen i 2021 har medført at KLD og MDIR nå prøver å komme på offensiven til å møte den forventede invasjonen av pukkellaks kommende sesong.

Dessverre registrerer vi her at man ikke har tatt hensyn til hva både garnfiskere i elv og sjø har foreslått. Her er det kun et ensidig fokus på å ta ut pukkellaks ved hjelp av feller i elvene og ingenting skal gjøres i sjøen.

Det blir fra faglig hold advart sterkt mot den risiko villaksen utsettes for dersom den blir stående nedstrøms ei felle 3 mil oppe i Tanaelva og ei mindre felle i Masjokelva.

Erfaringene fra tidligere år viser at hoved oppgangen av pukkellaks kommer midt på sommeren, og da på tidspunkt hvor temperaturen i elva normalt ligger på sitt høyeste. Selv den laveste temperaturen i elva i Juli måned er så høy at den ligger over den grensa man anser for å være kritisk i forhold til at laksen krever en særdeles ømfintlig behandling under slike forhold.

Lokal medvirkning til kommende sesong

TF har fulgt forberedelsene til årets sesong siden før jul 2021. Vi har hele veien deltatt aktivt og levert konstruktive og ansvarlige innspill til MDIR for å stå best mulig rustet til kommende pukkellaksinvasjon.

Det må og bemerkes at ved forrige invasjon av pukkellaks i 2021, rapporterte sjølaksefiskere inn 70,7 tonn pukkellaks i fangstene sine. Dette anser vi for å være et betydelig kvantum når vi og tar i betraktning at det ikke var laksefiske i kommunene Tana, Berlevåg, Gamvik og store deler av Lebesby og i Nordkap kommune.

For oss betyr hver pukkellaks som tas opp i sjø før den når elva mye, da en med dette vil være med på å senke risiko for uheldige og uønskede hendelser for villaksen som kan bli stående nedstrøms fiskefeillene fordi store stimer av pukkellaks sperrer for oppgangen.

For blant annet å utvikle en bedre tilpasset redskap til å ta ut pukkellaks i sjøen, har Bivdu er prosjekt med Møreforskning hvor en samarbeider for å finne gode og bedre løsninger enn de vi har i dag. Samtidig har Bivdu gjentatte ganger signalisert til KLD og MDIR at de ønsker å delta i et aktivt fiske etter pukkellaks i 2023.

Dessverre har Bivdu, ei heller andre representanter for de andre sjølaksefiskerorganisasjonene til dags dato ikke hørt noe fra verken KLD eller MDIR med om å bidra eller delta med kompetanse i forarbeidet og planlegging av fangst av stillehavslaks/pukkellaks i sjø i 2023.

Miljødirektoratet ser ikke ut til å ønske noen innblanding fra lokal forvaltning

Ved flere anledninger-også i møter med KLD og MDIR i løpet av året 2022, etterlyste leder i TF hvilke kontakter som leder for MDIR sin kompetansegruppe hadde gjort for å involvere sjølaksefiskere og deres organisasjoner i fiske etter pukkellaks? Svaret vi fikk har hver gang vært unnvikende eller negativt.

Det dukket derfor overraskende opp et svar fra Sturla Brørs i MDIR like foran pukkellaksseminaret i Tana den 17. Januar i år at MDIR hadde funnet det nødvendig å overprøve TF sitt forslag om å ta ut pukkellaks i sjøen med et eget forskningsprosjekt utført av VRL. Denne temarapporten ble presentert av Torbjørn Forseth på seminaret om pukkellaks. Dette skjer uten at han som faglig ansvarlig har funnet det nødvendig å kontakte representanter for sjølaksefiskere og deres organisasjoner for å ta med innspill her. Konklusjonen i rapporten er jo at MDIR som bestille rapporten, kan kvittere ut fiskefeller som den eneste fornuftige metoden å ta ut pukkellaks i kommende fiskesesong. Uten dialog med sjølaksefiskere som har opptil 70 års erfaring med kilenotfiske, konkluderer rapporten med at villaksen utsettes for alt for stor risiko dersom en skal fiske pukkellaks med kilenot.

Dette er en rapport som hverken sjølaksefiskere eller TF fikk anledning til å uttale seg om før den ble lagt frem på pukkellaksseminaret i Tana slik at en kunne få komme med innspill fra den kunnskap fiskerne selv har på redskap og fiskerikompetanse.

Dette er med respekt å melde toppen av arroganse fra ansvarlig hold i både KLD og MDIR.

En kan ikke tolke dette annerledes enn at sjølaksefiskere ikke har kunnskap som kan nyttet i fangst av pukkellaks til tross for fiskere med 70 års erfaring.

Derimot lager MDIR og VRL på egen hånd en «skredderskydd» rapport - uten erfaringsbasert kunnskap om sjølaksefisket – som bekrefter egne teorier om at det ikke er mulig å fiske pukkellaks i sjøen uten å utsette vår stedegen laks for ned fising.

Ja, vi er rystet over at KLD og MDIR verken tar hensyn til Stortingsvedtak eller den kompetansen og erfaringene sjølaksefiskere innehar i sin bekjempelse av en fremmed art som pukkellaksen er i norske farvann.

Dato: 24.02.2023

- Benn Larsen, konst.dir. i Tanavassdragets Fiskeforvaltning (TF)
- Inge Arne Eriksen, leder av Bivdu
- Frank Emil Trastig, leder av Sør-Varanger Sjølaksefiskarlag
- Lena Olsen, leder av Finnmark Sjølaksefiskeforening